

V Bruseli 15. 2. 2019
COM(2019) 83 final

SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Európsky výskumný priestor: spoločný rozvoj Európy v oblasti výskumu a inovácií

Európsky výskumný priestor: spoločný rozvoj Európy v oblasti výskumu a inovácií

1. ÚVOD

V správe o pokroku v oblasti EVP za rok 2018 sa posudzuje aktuálny stav Európskeho výskumného priestoru (ďalej len „EVP“) a pokroku dosiahnutého pri vykonávaní EVP v období rokov 2016 – 2018¹. Je to druhý raz za sebou, čo sa pokrok meria na úrovni krajiny pomocou monitorovacieho mechanizmu EVP – súboru 24 základných ukazovateľov, ktoré spoločne vymedzili členské štáty, zainteresované strany v oblasti výskumu a Komisia a ktoré zahŕňajú osem hlavných ukazovateľov².

Vykonávanie EVP sa zameriava na šesť priorít:

1. Efektívnejšie vnútroštátne výskumné systémy.
2. Optimálna nadnárodná spolupráca a hospodárska súťaž vrátane „spoločného riešenia veľkých výziev“ a „výskumných infraštruktúr“.
3. Otvorený trh práce pre výskumných pracovníkov.
4. Rodová rovnosť a uplatňovanie rodového hľadiska v oblasti výskumu.
5. Optimálna výmena vedeckých poznatkov, prístup k nim a ich prenos vrátane „výmeny poznatkov“ a „otvoreného prístupu“.
6. Medzinárodná spolupráca.

Zo správy o pokroku v oblasti EVP za rok 2016 vyplýva, že v poslednom desaťročí bol pri vykonávaní EVP dosiahnutý značný pokrok. Na úrovni EÚ sa všetky hlavné ukazovatele zlepšili, aj keď medzi členskými štátmi pretrvávajú rozdiely, pokiaľ ide o úroveň výkonnosti a miery rastu.

Na základe celkového vývoja hlavných ukazovateľov vykonávanie EVP ďalej pokračuje, aj keď pomalšie ako predtým. Miera rastu niektorých hlavných ukazovateľov (priority 5 a 6) je stabilná, v prípade iných (priority 1, 2 a 4) sa však spomalila. Jeden hlavný ukazovateľ (priority 3) má dokonca negatívnu mieru rastu. Nie je však dôvod na bezprostredné obavy, lebo tento ukazovateľ je len zástupný a doplňujúce ukazovatele pre priority 3 sa stále zlepšujú.

V tabuľke na konci dokumentu sa uvádzajú miery rastu rôznych hlavných ukazovateľov.

---

¹ Komisia predkladá správu pokroku v oblasti EVP každé dva roky. Opisujú sa politické trendy za obdobie od polovice roka 2016 (konečný termín pre správu o pokroku v oblasti EVP za rok 2016) do polovice roka 2018 (konečný termín pre správu o pokroku v oblasti EVP za rok 2018). Ukazovatele sú však k dispozícii až s určitým oneskorením. Z tohto dôvodu sa väčšina ukazovateľov v tejto správe vzťahuje na predchádzajúce roky.

² Zistenia v tejto správe odkazujú na správu spoločnosti Science-Metrix *Data gathering and information for 2018 ERA monitoring* (Získavanie údajov a informácií na monitorovanie EVP za rok 2018), ktorá obsahuje aj vymedzenia hlavných ukazovateľov. Z dôvodu dostupnosti štatistických údajov muselo byť vymedzenie niektorých ukazovateľov upravené.

Rada v novembri 2018 prijala závery o riadení EVP³. Pripomenula svoje závery z mája 2015, ktoré tvorili základ následných národných akčných plánov (ďalej len „NAP“) pre EVP, a vyzvala, aby sa monitorovanie plánu vykonávania EVP začlenilo do správ o pokroku v oblasti EVP na základe hlavných ukazovateľov, ktoré navrhol Výbor pre Európsky výskumný priestor a inováciu (ďalej len „ERAC“)⁴.

V polovici plánu pre EVP na obdobie rokov 2015 – 2020 doteraz celkovo 24 členských štátov a 4 pridružené krajiny prijali NAP na toto obdobie. Tieto plány poskytujú oficiálne informácie o stratégiách pre EVP a príslušných politických opatreniach v týchto členských štátoch a pridružených krajinách. Predstavujú dôležitý zdroj zaznamenávania pokroku vykonávania EVP. Väčšina NAP je štruktúrovaných podľa šiestich priorít EVP – ďalší dôkaz systematického a spoločného úsilia o plánovanie vnútroštátnych reforiem na vykonávanie EVP.

Celkovo z tejto správy vyplýva, že pokrok vykonávania EVP sa spomaľuje a že medzi krajinami stále existujú značné rozdiely, prípadne sa tieto rozdiely čiastočne zväčšujú. Tieto trendy si vyžadujú obnovený záväzok pre i) ďalšie posilnenie spoločného úsilia na všetkých úrovniach; ii) vykonanie reforiem vnútroštátnych systémov výskumu a inovácií; a iii) realizáciu dobre fungujúceho EVP. Komisia predvídala túto potrebu a navrhla viaceré programy na ďalšie obdobie financovania 2021 – 2027: zahŕňajú regionálne fondy, európsky nástroj na realizáciu reforiem a ďalší rámcový program EÚ pre výskum a inováciu – Horizont Európa. Posledný uvedený program zahŕňa osobitný pilier na podporu posilnenia EVP.

---

³ Dok. 14516/18.

⁴ Dok. 9351/15.

2. HLAVNÉ ZISTENIA ZO SPRÁVY O POKROKU V OBLASTI EVP

2.1. Efektívnejšie vnútroštátne výskumné systémy

Cieľ:

Efektívne navrhnuté a účinne fungujúce vnútroštátne systémy výskumu a inovácií, ktoré maximálne využívajú verejné financie.

Očakávané výsledky:

Lepšie zosúladenie vnútroštátnych politík so spoločnými európskymi prioritami, uplatňovanie hlavných zásad medzinárodného partnerského preskúmania na financujúce organizácie, nájdenie uspokojivej rovnováhy medzi konkurenčným a inštitucionálnym financovaním a investovanie do rozsiahlejších vzdelávacích a inovačných systémov.

Z analýzy hlavného ukazovateľa vyplýva, že excelentnosť výskumu sa v období rokov 2013 – 2016 zvyšovala ročnou mierou rastu 3,2% (priemer pre EÚ-28)⁵. Táto rýchlosť rastu je však v porovnaní s obdobím 2010 – 2013 polovičná.

Zatiaľ čo vo všeobecnosti je verejné financovanie výskumu a vývoja hlavným stimulom sily a medzinárodnej konkurencieschopnosti domácich systémov výskumu a inovácií, niektoré krajiny stále znižujú svoje výdavky na výskum a inovácie [prostriedky zo štátneho rozpočtu pridelené na výskum a vývoj/GBARD (Government Budget Appropriation for Research and Development) ako percentuálny podiel HDP] a iné krajiny v období rokov 2014 – 2016 financovanie vôbec nezvýšili⁶. Krajiny s menej rozvinutými vnútroštátnymi výskumnými systémami sa však takisto často spoliehajú na štrukturálne a investičné fondy EÚ, že budú dopĺňať vnútroštátne rozpočty na výskum a inováciu. Viaceré krajiny EVP⁷ využívajú na doplnenie priameho štátneho financovania aj nepriame fiškálne opatrenia.

Konkurenčné financovanie – financovanie výskumu pridelené na konkurenčnom základe s účasťou medzinárodných expertov v revíznych výboroch – sa stalo v krajinách EVP bežnou praxou. Vyváženosť konkurenčného financovania a blokového financovania sa medzi jednotlivými krajinami však stále veľmi líši. V niektorých krajinách s menej rozvinutými systémami výskumu a inovácií sa výskumné inštitúcie s nižšou výkonnosťou spoliehajú najmä na blokové financovanie; často to ovplyvňuje ich schopnosť prilákať najtalentovanejších ľudí a vyvíjať a udržiavať výskumné infraštruktúry. Vyžaduje si to ďalšie reformy ich systémov financovania na dosiahnutie vhodnej vyváženosti.

Väčšina NAP je jasne štruktúrovaná podľa priorít EVP. Dokazujú čoraz väčšie zosúladovanie vnútroštátnych politík v oblasti výskumu a inovácií v krajinách EVP s cieľmi na úrovni EÚ zameranými na dosiahnutie EVP. Členské štáty EÚ sa usilujú o zvýšenie efektívnosti a konkurencieschopnosti svojich vnútroštátnych výskumných systémov aj vykonávaním vnútroštátnych a regionálnych stratégií pre inteligentnú špecializáciu.

⁵ Technická správa, tabuľka 4.

⁶ Technická správa, tabuľka 5.

⁷ „Krajiny EVP“ zahŕňajú členské štáty EÚ a krajiny pridružené k rámcovému programu.

Záver

Takmer všetky krajiny prijali alebo aktualizovali vnútroštátne stratégie pre výskum a inovácie, čím sa má podľa očakávaní zlepšiť excelentnosť výskumu. Napriek pokroku dosiahnutému v posledných rokoch z analýzy vyplýva potreba lepšieho zosúladenia stratégií v oblasti výskumu a inovácií rôznych zainteresovaných strán, aby spolupracovali efektívnejším spôsobom. Monitorovanie a hodnotenie vnútroštátnych politík v oblasti výskumu a inovácií by mali byť hlavným bodom zlepšovania efektívnosti vnútroštátnych systémov výskumu a inovácií, čím sa zníži fragmentácia a identifikujú sa oblasti na zlepšenie, najmä zosúladením vnútroštátnych nástrojov a nástrojov EÚ.

2.2. Optimálna nadnárodná spolupráca a hospodárska súťaž

Spoločné riešenie veľkých výziev

Cieľ:

Lepšia spolupráca na riešení veľkých výziev, ktorým všetci čelíme, má zásadný význam pre schopnosť Európy reagovať na dynamický a meniaci sa svet.

Očakávané výsledky:

Zabezpečiť, aby ministerstvá a organizácie financujúce výskum užšie spolupracovali s cieľom dosiahnuť lepší súlad s témami a prioritami iniciatív spoločného programu, vzájomné uznávanie hodnotiacich postupov, spoločné terminológie a postupy vykonávania programov v oblasti výskumu a inovácií, lepšiu integráciu výziev a podporu širšej medzinárodnej perspektívy.

Zo zistení vyplýva, že aj keď má táto priorita s ročnou mierou rastu 3,9 % za obdobie 2014 – 2016 stále jednu z najväčších mier rastu spomedzi všetkých hlavných ukazovateľov EVP, takmer všetky krajiny sa stretli so spomalením vnútroštátnych GBARD pridelených na nadnárodný verejný výskum a vývoj v celej EÚ⁸.

Zlučovanie zdrojov a výskumných kapacít na efektívnejšie riešenie spoločných výziev zostáva jedným z hlavných vnímaných a skutočných prínosov nadnárodnej spolupráce EÚ. Aktívna účasť na partnerstvách medzi verejnými subjektmi (P2P)⁹ bola jedným z najčastejšie uvádzaných strategických cieľov v NAP.

Hoci sa v priebehu rokov dosahoval stabilný pokrok, pre ďalší úspech sú potrebné i) systematickejšia koordinácia medzi prioritami P2P a vnútroštátnymi výskumnými plánmi a programami; a iii) systematickejšie monitorovanie a hodnotenie vplyvu účasti na P2P, čím sa

⁸ Technická správa, s. 46. Miery rastu pre jednotlivé krajiny by v priebehu rokov mohli významne kolísať.

⁹ Spolufinancovanie siete Európskeho výskumného priestoru, spolufinancovanie európskeho spoločného programu, iniciatívy založené na článku 185 ZFEÚ, spoločné programové iniciatívy.

zabezpečí politický záväzok a dostupnosť financovania¹⁰. Tento vývoj podporuje nová politická ambícia zvýšiť vplyv partnerstiev EÚ v oblasti výskumu a inovácií, ktorá sa opiera o závery Rady¹¹ a odporúčania výboru ERAC o partnerstvách.

Záver

Väčšina krajín dosahuje pokrok v zlepšovaní svojej účasti na P2P. Úsilie o lepšiu koordináciu príslušných vnútroštátnych politik a zdrojov na dosiahnutie dohodnutých priorít sa bude musieť zintenzívniť, ak sa má maximálne využiť jednoduchší rámec partnerstiev EÚ v oblasti výskumu a inovácií s väčšou orientáciou na vplyv. Vyžaduje si to jasné vnútroštátne riadiace štruktúry a spoľahlivý a komplexný rámec na hodnotenie a monitorovanie vplyvu sietí P2P na vnútroštátnej úrovni¹².

Výskumné infraštruktúry

Cieľ:

Dostupné výskumné infraštruktúry vysokej kvality sú v centre vedomostného trojuholníka a sú zásadné pre ambíciu Európy stať sa lídrom celosvetového posunu smerom k otvorenej vede. Členské štáty vypracovali spoločný prístup prostredníctvom Európskeho strategického fóra o výskumných infraštruktúrach (ďalej len „ESFRI“), programu Horizont 2020 a právneho rámca Konzorcia pre európsku výskumnú infraštruktúru (ďalej len „ERIC“).

Očakávané výsledky:

Zabezpečiť, aby plán fóra ESFRI a vnútroštátne plány v oblasti výskumu a inovácií boli navzájom kompatibilné a uľahčovali členským štátom, ktoré nemôžu investovať do veľkých infraštruktúr, prístup k výskumným infraštruktúram a dôkladné preskúmanie plánovaných finančných príspevkov.

Zo zistení vyplýva, že napriek rozdielom medzi krajinami EVP sú strategické priority vymedzené na vnútroštátnej úrovni. Plány fóra ESFRI sa ukázali ako cenný príspevok do vnútroštátnych rozhodovacích postupov, ktorý často vedie k zosúladieniu vnútroštátnych plánov a plánov fóra ESFRI.

Zatiaľ čo viac ako polovica krajín EVP a 19 z 28 členských štátov EÚ malo zavedené vnútroštátne plány spoločne s výskumnými infraštruktúrami ESFRI, len tretina z nich určila aj svoje potreby financovania. Od posledného monitorovania v roku 2016 osem krajín aktualizovalo svoje plány, pričom niektoré z nich prvýkrát určili požiadavky týkajúce sa financovania. Keď sa vezmú do úvahy projekty a aj medzníky ESFRI, z údajov vyplýva, že účasť krajín tesne pod priemerom EVP rastie rýchlejšie ako v prípade krajín, ktoré sú tesne nad priemerom (s dvojnásobnými mierami rastu, príslušné zvýšenie o 40 % v porovnaní s hodnotami z roku 2016). Z toho vyplýva významný trend zblížovania krajín EVP.

¹⁰ Technická správa, s. 46.

¹¹ Dok. 15320/17.

¹² Technická správa, s. 66.

Rozhodovací proces sa medzi krajinami v závislosti od veľkosti ich hospodárstva a zložitosti ich systému výskumu a inovácií značne líši. Hoci verejné súťaže sú najčastejším mechanizmom používaným na pridelenie financovania, nástroje a postupy na financovanie výskumných infraštruktúr sa značne líšia a často sa používajú v rôznych politických mixoch.

V záujme ďalšieho zvýšenia efektívnosti výskumných infraštruktúr v Európe sa musia lepšie vymieňať informácie o aktuálnej kapacite infraštruktúry, prioritách financovania, plánoch a stratégiách – medzi krajinami/regiónmi a aj medzi výskumnými organizáciami. Z analýzy vyplýva, že krajiny sa pri pridelení financovania na vnútroštátne výskumné infraštruktúry čoraz viac špecializujú na špecifické oblasti, pričom reagujú na potrebu racionalizovať celkové rastúce náklady.

Záver

V porovnaní s rokom 2016 vykazuje účasť na projektoch a aj medzníkoch ESFRI jasný celkový rast s rastúcou paneurópskou inkluzívnosťou a prístupnosťou. Od roku 2018 mala viac ako polovica krajín EVP plány spoločne s výskumnými infraštruktúrami ESFRI, ale len tretina z nich identifikovala aj potreby financovania. Na zvýšenie spoľahlivosti ekosystému európskej výskumnej infraštruktúry a efektívnosti verejných investícií do tejto oblasti je však potrebná väčšia spolupráca a synchronizácia vnútroštátnych postupov (na určovanie priorit, monitorovanie a dlhodobé financovanie).

2.3. Otvorený trh práce pre výskumných pracovníkov

Cieľ:

Skutočne otvorený EVP založený na excelentnosti, v ktorom sa kvalifikovaní ľudia s vysokou úrovňou zručností môžu bez ťažkostí pohybovať cez hranice, kde môžu najlepšie využiť svoj talent.

Očakávané výsledky:

Vlády a zainteresované strany by mali zvážiť, ako by pravidlá vnútroštátnych systémov financovania mohli lepšie podporiť zásady otvorenosti, transparentnosti a prijímania pracovníkov na základe zásluh, a mali by odstrániť právne prekážky pre otvorený proces prijímania výskumných pracovníkov do organizácií venujúcich sa výskumu a stanoviť nové spôsoby rozvoja kariéry výskumných pracovníkov.

Zo zistení vyplýva, že počet voľných pracovných miest v oblasti výskumu inzerovaných na pracovnom portáli EURAXESS v období rokov 2015 – 2016 klesol priemerne o 5 % pre celú skupinu krajín. Zvrátil sa tak predchádzajúci pozitívny rast 7,8 % v období rokov 2012 – 2014. Čiastočne to môže byť zapríčinené alternatívnym používaním podobných vnútroštátnych portálov.

Zo zistení však pre EÚ-28 vyplýva aj ročný priemerný rast podielu doktorandských študentov so štátnou príslušnosťou iného členského štátu EÚ na úrovni 3,9 % a rast podielu výskumných pracovníkov, ktorí vyjadrili svoju spokojnosť s otvorenosťou a transparentnosťou procesu prijímania založeného na zásluhách v ich domovskej výskumnej

inštitúcii, na úrovni 7,5 %. V prípade posledného údajja sa tento rast vyskytol takmer vo všetkých členských štátoch.

Z analýzy vyplýva, že stále existujú veľké rozdiely medzi krajinami EÚ, pokiaľ ide o otvorený pracovný trh a príležitosti rozvoja kariéry ponúkané výskumným pracovníkom. Vedie to k veľmi odlišnej atraktívnosti kariéry výskumného pracovníka v jednotlivých krajinách a regiónoch v Európe. Tento rozdiel nie je len výsledkom rôznych systémov vysokoškolského vzdelávania a kariérnych štruktúr, ale aj rôzneho hospodárskeho vývoja, ktorý ovplyvňuje verejné rozpočty na výskum a s ním aj mzdy výskumných pracovníkov a iné podmienky. Dostupnosť príležitostí na učenie sa, príležitostí financovania výskumu, finančná bezpečnosť a podiel pracovných zmlúv na dobu určitú sú hlavné určujúce faktory atraktívnosti regiónu alebo krajiny.

Záver

Počet voľných pracovných miest inzerovaných na platforme EURAXESS sa nedávno znížil, hoci výskumní pracovníci v Európe sú spokojnejší s úrovňou otvorenosti, transparentnosti prijímacích procesov založených na zásluhách v ich domovských inštitúciách. Rastúci podiel doktorandských študentov so štátnou príslušnosťou iného členského štátu je pozitívnym znakom medzinárodnej mobility. Medzi členskými štátmi však stále existujú veľké rozdiely, pokiaľ ide o atraktívnosť kariéry a príležitosti na rozvoj pre výskumných pracovníkov. Vlády môžu zlepšiť medzinárodnú mobilitu výskumných pracovníkov zlepšením efektívnosti vnútroštátnych/regiónálnych výskumných ekosystémov, pokiaľ ide o špičkový výskum. Okrem uvedených charakteristík väčšiu mobilitu a atraktívnosť podporuje dostupnosť infraštruktúr na najvyššej úrovni, zabezpečenie účinných interakcií medzi verejnými a súkromnými subjektmi a veľmi inovačný obchodný sektor.

2.4. Rodová rovnosť a uplatňovanie rodového hľadiska v oblasti výskumu

Cieľ:

Podporovať vedeckú excelentnosť využívaním rodovej rôznorodosti a rovnosti v plnom rozsahu a predchádzaním neospravedlňiteľnému plytvaniu talentom.

Očakávané výsledky:

Vypracovanie politík rodovej rovnosti s osobitným dôrazom na oblasti, v ktorých sú ženy nedostatočne zastúpené, podporovanie prístupov uplatňovania hľadiska rodovej rovnosti a začlenenie rodových hľadísk do výskumu.

Zo správy vyplýva, že podiel žien na najvyšších pozíciách vo výskume (platová trieda A) vo vysokoškolskom vzdelávaní sa v období rokov 2014 – 2016 v EÚ-28 zvyšoval o 1 % ročne¹³ a v roku 2016 stúpil na 24 %. Aj keď bol pokrok dosiahnutý takmer vo všetkých členských štátoch, trend je stále nerovnaký.

¹³ Technická správa, tabuľka 15.

Z analýzy vyplýva, že na vnútroštátnej úrovni a úrovni EÚ sa na privodenie inštitucionálnej zmeny čoraz častejšie prijímajú plány pre rodovú rovnosť a súvisiace politiky. Čoraz viac krajín sa usiluje zvýšiť transparentnosť prijímania do zamestnania a povýšení a začleňuje takéto iniciatívy do svojich NAP. Analýza NAP však poukazuje na rozdiely medzi jednotlivými členskými štátmi, pokiaľ ide o rozvoj cieľov v oblasti rodovej rovnosti¹⁴.

Vynaložilo sa značné úsilie na začlenenie rodového rozmeru do výskumu na úrovni EÚ a v krajinách EVP. Viedlo to k vyššiemu počtu publikácií, ktoré zahŕňajú rodový rozmer, aj keď celková úroveň integrácie zostáva nízka.

Hoci bol dosiahnutý určitý pokrok, vo výskume a v akademickej obci stále existuje rodová nerovnosť. Vo väčšine krajín EVP pretrváva sklený strop. Stále to tak je napriek tomu, že na úrovni EÚ, vnútroštátnej a inštitucionálnej úrovni sa prijímajú politiky a iniciatívy na riešenie otázok, ako je nevedomá zaujatosť pri hodnotení, mzdové rozdiely¹⁵ a rovnaké kariérne príležitosti.

Záver

Väčšina krajín dosiahla pokrok pri vytváraní komplexnejších stratégií pre rodovú rovnosť v oblasti výskumu a inovácií, aj keď pokrok je v rámci EVP pomalý a nerovnaký. Snaha o zvýšenie podielu žien študujúcich vedecké odbory a zotrvanie žien vo vede, vykonávanie politík na dosiahnutie rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom, zníženie rozdielu v odmeňovaní žien a mužov a odstránenie prekážok napredovania kariéry žien, ako aj lepšia integrácia rodového rozmeru do obsahu výskumu a inovácií sú stále potrebné na dosiahnutie rodovej rovnosti a uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti v EVP.

2.5. Optimálna výmena vedeckých poznatkov, prístup k nim a ich prenos, a to aj prostredníctvom digitálneho EVP

Prenos poznatkov a otvorená inovácia

Cieľ:

Odstránenie prekážok v rozsiahlejšom využívaní poznatkov na zvýšenie rastu a konkurencieschopnosti v Európe vykonávaním politík prenosu poznatkov.

Očakávané výsledky:

Podpora účinných mechanizmov prenosu poznatkov, zavedenie politík a postupov riadenia duševného vlastníctva.

Od poslednej správy o pokroku v oblasti EVP v roku 2016 boli v EVP prijaté ďalšie schémy a iniciatívy týkajúce sa otvorenej inovácie a prenosu poznatkov s osobitným zameraním na

¹⁴ Boli vymedzené tri ciele: 1. odstrániť prekážky prijímania do zamestnania a kariérneho postupu výskumných pracovníkov; 2. riešiť rodovú nevyváženosť v rozhodovacích procesoch; a 3. posilniť rodový rozmer v obsahu výskumu.

¹⁵ EU, Strategický záväzok pre rodovú rovnosť na roky 2016 – 2019: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/strategic-engagement-gender-equality-2016-2019_en.

spoločné aktivity verejných výskumných organizácií a súkromného sektora. Na vnútroštátnej úrovni sa však stále uplatňujú rozdielne pravidlá duševného vlastníctva.

V rámci štúdie sa zistilo, že približne 15 % spoločností, ktoré sa zúčastňujú na inováciách produktov alebo procesov v EÚ-28, spolupracuje s univerzitami, vládami a verejnými alebo súkromnými výskumnými inštitútmi¹⁶. V období rokov 2012 – 2014 sa spolupráca súkromného sektora s univerzitami a inštitúciami vysokoškolského vzdelávania zvyšovala priemerne o 0,7 % ročne a s vládnymi a súkromnými výskumnými inštitútmi o 4 %.

Počet spoločných publikácií verejného a súkromného sektora na milión obyvateľov bol stabilný. V nedávnych rokoch však došlo k zníženiu financovania, ktoré súkromný sektor poskytuje univerzitám a verejným výskumným inštitútom.

Záver

Situácia politík, ktoré podporujú výmenu poznatkov a otvorenú inováciu, v rámci Európy stále kolíše. Vo všeobecnosti sa v EVP zavádza viac iniciatív a regulačných rámcov na zlepšenie spolupráce v oblasti výskumu a inovácií medzi verejným a súkromným sektorom. Prenos výsledkov výskumu na trh a užšia spolupráca medzi priemyslom a akademickou obcou sa ešte musia podporovať v mnohých krajinách EVP, napríklad využívaním kombinácie finančných stimulov a podporných regulačných rámcov. Medzi pretrvávajúce výzvy patrí aj vykonávanie účinných opatrení na hodnotenie a monitorovanie politík v oblasti výskumu a inovácií.

Otvorený prístup k publikáciám a údajom

Cieľ:

Otvorený prístup k vedeckým publikáciám podporuje širšie a rýchlejšie šírenie vedeckých myšlienok, ktoré prispieva k posilneniu prínosov pre vedu a spoločnosť ako celok. Predstavuje hlavnú súčasťou rozsiahlejšieho prechodu na otvorenú vedu.

Očakávané výsledky:

Podporovanie zlatého a/alebo zeleného otvoreného prístupu v súlade s odporúčaním Komisie z roku 2012 o prístupe k vedeckým informáciám a ich uchovávaní¹⁷, posúdenie zosúladenia a koordinácie rokovaní s vydavateľmi vedeckej literatúry na podporu prechodu na nové a vyváženejšie obchodné modely.

V roku 2018 malo 31 krajín EVP politiky a/alebo usmernenia na podporu otvoreného prístupu k publikáciám, správy výskumných údajov alebo otvorenej vedy. Celkovo 19 z týchto krajín prijalo právne opatrenia v týchto troch oblastiach¹⁸. Dokonca aj v krajinách, kde boli prijaté právne opatrenia, je ich vykonávanie rôzne. Len pár krajín EVP zaviedlo opatrenia na monitorovanie vývoja politík otvoreného prístupu a správy výskumných údajov a ich vplyvu.

¹⁶ Technická správa, s. 76.

¹⁷ Revidované v apríli 2018.

¹⁸ Technická správa, tabuľka 18.

V posledných rokoch sa otvorený prístup k publikáciám rýchlo vyvíjal a napredoval, pričom v roku 2016 bol až k 50 % všetkých publikácií v krajinách EVP otvorený prístup¹⁹. Nerovnosť vykonávania politík v oblasti otvoreného prístupu medzi krajinami sa prejavuje rôznym vykonávaním politík a rôznymi uprednostňovanými typmi otvoreného prístupu. Niektoré krajiny uprednostňujú zlatý otvorený prístup, zatiaľ čo iné podporujú zelenú cestu (archivácia samotnými autormi v archívoch) a ďalšie kombináciu obidvoch prístupov. Vo všeobecnosti sa v nedávnych rokoch podiel zlatého otvoreného prístupu k vedeckým publikáciám v porovnaní so zeleným prístupom k publikáciám zvýšil.

V oblasti správy vedeckých údajov boli politiky prijaté nedávnejšie. Stále je potrebná väčšia koordinácia a harmonizácia medzi krajinami. Finančné a technické výzvy týkajúce sa formátov uchovávaní a dostupných údajov zostávajú hlavnými prekážkami ďalšieho rozvoja otvoreného prístupu k výskumným údajom.

Hoci prechod na prostredie otvorenej vedy sa začal, stále ho obmedzujú viaceré problémy týkajúce sa autorských práv, nákladov, ochrany údajov, vnímania nižšej kvality časopisov s otvoreným prístupom, nedostatočnej odbornej prípravy súvisiacej s otvoreným prístupom a inštitucionálnych politík, ktoré podporujú zverejňovanie v tradičných časopisoch.

Záver

V posledných rokoch sa dosiahol rýchly pokrok v otvorenom prístupe k publikáciám, čo zahŕňa zavedenie právnych opatrení. Pretrvávajú však prekážky vrátane rozličného stupňa presadzovania pravidiel. Existujú aj rôzne vnútroštátne prístupy k otvorenému prístupu k výskumným údajom, čo je oblasť, v ktorej je pokrok omnoho pomalší. Pretrvávajú viaceré výzvy, ktoré bránia masovému prechodu na prostredie otvorenej vedy.

2.6. Medzinárodná spolupráca

Cieľ:

Zabezpečiť, aby Európa ako celok bola schopná maximálne využívať najlepšie možnosti v oblasti výskumu a inovácií v globálnom prostredí.

Očakávané výsledky:

Stanovenie vnútroštátnych stratégií internacionalizácie na posilnenie užšej spolupráce s kľúčovými tretími krajinami, lepšia koordinácia cieľov a činností EÚ, členských štátov a pridružených krajín vo vzťahu ku krajinám mimo Únie a medzinárodným organizáciám, lepšie využívanie výsledkov viacstranných projektov EÚ a medzivládnych projektov a lepšie využívanie dvojstranných a viacstranných dohôd medzi členskými štátmi EÚ a medzinárodnými partnerskými krajinami.

---

¹⁹ Technická správa, s. 86.

Členské štáty EÚ zažili od správy o pokroku v oblasti EVP za rok 2016 malé, ale stabilné zvýšenie spoločných publikácií s krajinami mimo EVP. Priemerné ročné miery rastu v týchto krajinách boli 4,4 % v období rokov 2014 – 2016 a 4,2 % od roku 2007 do roku 2016²⁰.

Krajiny EVP využívajú rôzne nástroje na podporu medzinárodnej spolupráce. Siahajú od uzatvárania dvojstranných dohôd a špecializovaných výskumných a inovačných centier po menovanie poradcov a špecialistov pre výskum a inováciu na svojich konzulátoch a veľvyslanectvách na celom svete. Viaceré krajiny EVP prijali aj vnútroštátne stratégie na internacionalizáciu vedy a technológií alebo vo svojich vnútroštátnych dokumentoch týkajúcich sa výskumu a inovácií zdôraznili medzinárodnú spoluprácu. Navyše organizácie vykonávajúce výskum a aj organizácie financujúce výskum čoraz častejšie vyhľadávajú príležitosti na dvojstrannú alebo viacstrannú spoluprácu s organizáciami v partnerských krajinách.

Medzinárodná mobilita výskumných pracovníkov sa aktívne podporuje na úrovni EÚ a aj na vnútroštátnej úrovni. Na úrovni EÚ sú hlavnými programami EURAXESS a akcie Marie Curie-Sklodowskej. Krajiny EVP, najmä krajiny s menej rozvinutými systémami výskumu a inovácií, aktívnejšie podporujú mobilitu z iných krajín na riešenie svojho nedostatku ľudských zdrojov.

Napriek veľkému pozitívnemu vývoju pretrvávajú vo všetkých krajinách EVP viaceré problémy. Patria medzi ne nedostatočné finančné a ľudské zdroje vyhradené na vytváranie a riadenie medzinárodných partnerstiev.

Záver

Vo všeobecnosti sa rozsah činností medzinárodnej spolupráce medzi krajinami EVP a krajinami mimo EVP zväčšuje. Krajiny s rozvinutejšími systémami výskumu a inovácií majú viac príležitostí na spoluprácu a sú aj lepšie vybavené na udržiavanie a nadväzovanie nových partnerstiev. Osobitne potrebné je uľahčiť medzinárodnú cirkuláciu mozgov vytvorením rôznorodejšieho súboru stimulov. Krajiny EVP musia zintenzívniť svoje úsilie o prilákanie najtalentovanejších ľudí na medzinárodnej úrovni, aby boli schopné prekonať nedostatok pracovnej sily, dokázali posilniť výskumné kapacity, podporiť inovácie a vyriešiť veľké výzvy.

3. ZÁVERY

V porovnaní s obdobím, na ktoré sa vzťahovala predchádzajúca správa²¹, pokrok smerom k dosiahnutiu priorít EVP pokračoval v prípade väčšiny hlavných ukazovateľov, aj keď pomalšie. Pokiaľ ide o priemerné hodnoty EÚ-28, väčšina hlavných ukazovateľov v priebehu

²⁰ Technická správa, tabuľka 28.

²¹ Na porovnanie mier rastu hlavných ukazovateľov s obdobím, na ktoré sa vzťahuje predchádzajúca správa, pozri správu o pokroku v oblasti EVP za rok 2016 na adrese http://ec.europa.eu/research/era/pdf/era_progress_report2016/era_progress_report_2016_com.pdf.

času stále vykazuje pokrok, aj keď medzi jednotlivými krajinami sú veľké rozdiely z hľadiska úrovne výkonnosti²² a aj mier rastu (pozri tabuľku 1).

Veľké rozdiely vnútroštátneho pokroku jednotlivých krajín naznačujú, že je tu stále veľký priestor na ďalší pokrok vo všetkých prioritách. Najlepšie hodnoty EVP by sa mohli použiť ako potenciálne referenčné hodnoty pre krajiny, ktoré nedosahujú tak dobré výsledky.

Skutočnosť, že 28 krajín vypracovalo a zverejnilo národné akčné plány pre EVP, je dôkazom spoločnej politickej vôle a mobilizácie v oblasti všetkých priorit EVP. Tieto plány svedčia o veľkých ambíciách dosiahnuť ďalší pokrok s EVP.

Vo všeobecnosti sa javí, že plán pre EVP na obdobie rokov 2015 – 2020 je aj naďalej vplyvný nástroj, ktorý členským štátom a pridruženým krajinám pomáha vymedziť, zosúladiť a realizovať potrebné reformy EVP na vnútroštátnej úrovni.

Zároveň si spomalenie pokroku hlavných ukazovateľov EVP vyžaduje úvahy o tom, ako zrýchliť, posilniť a podporiť vykonávanie všetkých priorit EVP. Je to spoločná zodpovednosť všetkých členských štátov, pridružených krajín a EÚ.

Systematickejšie používanie spoločne vyvinutého monitorovacieho mechanizmu EVP by mohlo posilniť vplyv a zblížovanie národných akčných plánov pre EVP. Možno to podporiť vzájomným učením, napríklad v rámci nástroja politickej podpory²³, spoločne so strategickými diskusiami vo výbore ERAC a zohľadnením európskeho semestra.

Keďže sa objavujú nové výzvy, európske a vnútroštátne orgány musia koordinovať a prispôbovať svoju politickú reakciu na staré prekážky a nové príležitosti. Z toho vyplýva, že priority EVP sa budú v priebehu času vyvíjať. Keď sa vybuduje moderný a pružný EVP v úzkom partnerstve s členskými štátmi, pridruženými krajinami, Komisiou a všetkými zainteresovanými stranami EVP, prinesie to jasnú pridanú hodnotu pre všetkých. Navrhnutý dlhodobý rozpočet EÚ má poskytnúť stimuly a podporu na spoločné zlepšenie vnútroštátnych systémov výskumu a inovácií a napredovanie EVP.

---

²² Pozri technickú správu.

²³ <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/policy-support-facility>.

Tabuľka 1 Prehľad mier rastu ukazovateľov EVP

Krajina	Hlavné ukazovatele						
	JRC výsk. excelentnosť (2013 – 2016)	GBARD nadnár. (2014 – 2016)	EURAXESS inzerované pracovné miesta (2014 – 2016)	Ženy platová trieda A (2014 – 2016)	Spolupráca inovačných spoločností s univerzitami (2012 – 2014)	Spolupráca inovačných spoločností s výsk. inšt. (2012 – 2014)	Iné publ. ako EVP na 1000 výsk. (2014 – 2016)
EU-28	3,2 %	3,9 %	-5,0 %	1,0 %	0,7 %	4,0 %	4,4 %
AT	8,1 %	-0,6 %	-4,0 %	5,7 %	2,1 %	-2,5 %	5,0 %
BE	3,0 %	-4,5 %	21,2 %	5,5 %	-1,6 %	2,4 %	0,7 %
BG	-0,1 %	-19,5 %	-61,4 %	2,2 %	-7,7 %	-19,2 %	2,8 %
CH	-0,5 %	:	:	6,6 %	:	:	:
CY	3,2 %	-2,6 %	20,1 %	-4,7 %	13,3 %	-4,5 %	9,8 %
CZ	3,2 %	12,7 %	-10,2 %	2,2 %	-8,4 %	-0,5 %	5,6 %
DE	2,6 %	6,3 %	85,5 %	4,1 %	-0,6 %	:	1,2 %
DK	7,1 %	-7,1 %	13,3 %	6,9 %	1,9 %	-21,2 %	8,5 %
EE	4,6 %	17,4 %	-18,0 %	3,3 %	15,9 %	47,0 %	6,3 %
EL	-1,9 %	-21,5 %	-44,7 %	2,9 %	-27,8 %	-35,9 %	6,9 %
ES	3,5 %	9,2 %	19,9 %	0,7 %	2,9 %	13,7 %	5,9 %
FI	2,9 %	2,0 %	169,9 %	2,6 %	-6,2 %	-11,6 %	11,0 %
FR	3,3 %	:	8,7 %	-4,6 %	2,5 %	2,2 %	-0,3 %
HR	7,1 %	-22,6 %	12,8 %	2,3 %	-26,2 %	-34,3 %	-0,7 %
HU	3,6 %	112,3 %	31,9 %	12,4 %	-17,6 %	-12,0 %	3,8 %
IE	7,0 %	-16,6 %	-35,6 %	-10,0 %	-4,7 %	:	-13,2 %
IS	0,0 %	:	0,4 %	:	:	:	1,2 %
IT	3,6 %	0,8 %	21,9 %	2,0 %	12,3 %	16,7 %	3,4 %
LT	4,4 %	-5,4 %	21,3 %	9,7 %	-35,0 %	-33,0 %	7,5 %
LU	9,7 %	9,6 %	42,6 %	:	25,3 %	16,5 %	-3,8 %
LV	3,3 %	-8,8 %	65,7 %	6,3 %	-2,9 %	-11,1 %	35,5 %
MT	17,3 %	33,2 %	:	-22,6 %	-10,3 %	31,3 %	15,5 %
NL	4,6 %	-1,2 %	4,3 %	5,0 %	14,7 %	:	3,8 %
NO	8,2 %	-2,5 %	6,1 %	3,1 %	5,5 %	-0,5 %	0,5 %
PL	4,2 %	:	1,7 %	3,0 %	0,2 %	7,3 %	2,4 %
PT	6,0 %	21,0 %	-5,4 %	1,3 %	-1,5 %	-12,8 %	4,3 %
RO	3,5 %	24,3 %	19,9 %	22,3 %	57,5 %	4,0 %	8,4 %
RS	2,6 %	:	-49,5 %	:	138,8 %	:	-1,0 %
SE	4,8 %	1,8 %	-43,8 %	4,2 %	-6,7 %	:	4,9 %
SI	-0,1 %	22,3 %	-9,0 %	7,6 %	-11,5 %	:	8,1 %
SK	5,6 %	125,8 %	-9,3 %	0,1 %	0,2 %	6,1 %	9,0 %
UK	1,0 %	5,1 %	-10,5 %	:	-1,8 %	7,8 %	6,6 %